

ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตาก ตำบลบ้านตาก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
Costs and Returns on Investment from RD 10 Rice Seed Production of Farmers at Ban Tak Rice Seed Center, Tambon Ban Tak, Ban Tak District, Tak Province

ภัทราวดี เหล่าจำรูญ, สุภาภรณ์ บุญทองเถิง และ พรพรรณ สีเทียน
 Patthawut laojamroen, Supaporn boonthongtherng and Pornpan setian

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ถึงต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบลบ้านตากอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ คือ 1) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบลบ้านตาก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก 2) ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้ คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากจำนวน 5 ราย ในพื้นที่ขนาด 20 ไร่ขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการศึกษาถึงต้นทุนและผลตอบแทน ผู้สัมภาษณ์ได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเป็นอาชีพหลัก ส่วนใหญ่มีการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เงินลงทุนเริ่มต้นในการลงทุนเพาะปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 240,940 บาทต่อ 36 ไร่ ต้นทุนรวมเฉลี่ย 221,850.80 บาทต่อ 36 ไร่ รายได้เฉลี่ย 518,945.40 บาทต่อ 36 ไร่ ระยะเวลาในการคืนทุนของการปลูกเมล็ดพันธุ์ กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากเท่ากับ 4 ปี 11 เดือน 77 วัน มูลค่าปัจจุบันสุทธิของการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากเท่ากับ 130,548.42 บาทต่อ 36 ไร่ และอัตราผลตอบแทนที่แท้จริงของการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากเท่ากับร้อยละ 29.21 สำหรับปัญหาในการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ที่สำคัญ คือ ปัญหาราคาปุ๋ยและสารป้องกันกำจัดวัชพืชและสารปราบศัตรูพืชมีราคาแพง โดยมีแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว คือรัฐบาลควรเข้ามาช่วยเหลือดูแลด้านราคาให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

คำสำคัญ: เมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10, กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน, ต้นทุนและผลตอบแทน

Abstracts

This study was conducted to: 1) analyze costs and returns on investment from RD10 rice seed production of farmers at Ban Tak Rice Seed Center, Tambon Ban Tak, Ban Tak district, Tak Province; and 2) develop a systemic review of problems that obstruct the RD10 rice seed growing of farmers at Ban Tak Rice Seed Center. Data were gathered by holding a focus group of 5 farmers who produced rice seed in the area of 20 rai or more. Key stakeholders were interviewed about the cost and return of RD10 rice seed production. Then, data were analyzed by using Microsoft Excel and statistic package. Results showed that most farmers who grew RD10 rice seed got their loans from Agriculture and Agricultural Cooperative Bank. The average initial cost in growing RD10 rice seed was 240,940 baht/rai. The average overall cost was 221,850.80 baht/rai while the average income was 518,945.40 baht/rai. The ROI period is 4 years 11 months and 77day. The net present value of rice seed farming is 130,548.42 bath/36 rai and the real rate of return is 29.21 percent. The main problems in growing RD10 rice seed included a high cost of fertilizers, herbicides and weed killers. The government and/or other related organizations should assist and take action in rice price control.

Keywords: RD 10 rice seed, local rice seed production group, Costs and Returns

บทนำ

กลุ่มเกษตรกรบางกลุ่มเริ่มหันมาปลูกข้าวพันธุ์เป็นอาชีพบ้างแล้วควบคู่ไปกับการผลิตข้าวเพื่อจำหน่าย และมีร้านค้าเอกชนในพื้นที่มีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อการจำหน่ายบ้างแล้ว ทั้งในรูปแบบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของตนเองและในรูปแบบการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงที่ผลิตให้ แต่เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิตก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรในประเทศ (การปรับแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตลอดปี 2552 เพิ่มข้าวเจ้าแทนข้าวเหนียว, 2551; สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรอาหารแห่งชาติ) กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตาก ตำบลบ้านตาก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก เป็นกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีศักยภาพในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และยังได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์หลักของจังหวัดที่จะใช้ในการผลักดันให้กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากต้นตู่ให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายตามระเบียบวาระแห่งชาติ ซึ่งปัจจุบันการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 มีต้นทุน การผลิตข้าวค่อนข้างสูง และมีแนวโน้มเพิ่มทุกปี เนื่องจากปัญหาราคาปุ๋ยและสารป้องกันกำจัดวัชพืชและสารปราบศัตรูพืชมีราคาแพง (กระบวนการผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์, 2554) จากสถานการณ์ดังกล่าว หากไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูง จากผลกระทบต่อการส่งเมล็ดพันธุ์ข้าวไปจำหน่ายยังศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวตาก และยังมีผลกระทบต่อเกษตรกรโดยตรง เนื่องจากประสบภาวะขาดทุนหรือภาวะการณ์ลงทุนไม่คุ้มทุนซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาติดหนี้ของเกษตรกรในระดับรากหญ้า และเป็นปัญหาแบบไม่มีที่

สิ้นสุด ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาด้านต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบลบ้านตากอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้สนใจในเรื่องของการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบลบ้านตาก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบล บ้านตากอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ บ้านตากตำบลบ้านตากอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
2. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ สมาชิกกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน บ้านตากจำนวน 5 ราย
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน บ้านตาก ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้านคือ ด้านข้อมูลทั่วไปของบุคคล ด้านต้นทุนด้านผลตอบแทน และด้านปัญหาและอุปสรรค

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ สำหรับคำถาม ประกอบด้วย
  - 1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร
  - 1.2 ข้อมูลด้านต้นทุนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตาก ตำบลบ้านตาก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
  - 1.3 ข้อมูลด้านผลตอบแทนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบลบ้านตากอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
  - 1.4 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตาก ตำบลบ้านตาก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบลบ้านตากอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ทำการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ให้ครบตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้แล้ว นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล สามารถอธิบายได้ว่า ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบลบ้านตากอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 กันมาก และได้มีการกำหนดขอบเขตการศึกษาในพื้นที่ขนาด 20 ไร่ขึ้นไป ซึ่งทำให้ทราบถึงค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรก เท่ากับ 240,940 บาทต่อ 36 ไร่ มีต้นทุนรวมเฉลี่ย เท่ากับ 221,850.80 บาทต่อ 36 ไร่ มีรายได้เฉลี่ย เท่ากับ 518,945.40 บาท มีระยะเวลาในการคืนทุน เท่ากับ 4 ปี 11 เดือน 77 วัน มีมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการ เท่ากับ 130,548.42 บาทต่อ 36 ไร่ และมีอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ เท่ากับ ร้อยละ 29.21 ดังนั้นสรุปได้ว่าโครงการดังกล่าวน่าลงทุน เนื่องจากอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร แสดงว่าการลงทุนในโครงการนี้ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่างบเงินลงทุนที่จ่ายออกไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาด้านต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบลบ้านตากอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะในส่วนในพื้นที่ขนาดตั้งแต่ 30 ไร่ขึ้นไป จึงควรมีการศึกษาในพื้นที่ต่างกันเพื่อดูข้อแตกต่างทางด้านการผลิตพื้นที่นั้นเพื่อพิจารณาการลงทุนต่อไป